

ԳԱՎԱՌԻ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ ՎԿ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ

ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեման՝ Գնահատումը, որպես ուսուցման
գործընթացի արդյունավետության
բարձրացման միջոց

Աշխատության հեղինակ՝

Վարդուհի Աբրահամյան Արամայիսի

Աշխատանքի ղեկավար՝ Միրիբյան Ժենյա Սուրենի

ԳԱՎԱՌ - 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	3
ԳՆԱՅԱՏՈՒՄ	4
ԳՆԱՅԱՏՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐԸ	5
ԳՆԱՅԱՏՄԱՆ ՁԵՎԵՐՆ ՈՒ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ	6
ՈՒՄ ԵՎ ԻՉԻՆ ՊԵՏՔ Է ԾԱՌԱՅԻ ԳՆԱՅԱՏՈՒՄԸ	6
ԸՆԹԱՑԻԿ ԳՆԱՅԱՏՈՒՄ	9
ՄԻԱԿՈՐԱՅԻՆ ԳՆԱՅԱՏՈՒՄ	11
ՈՒՍՈՒՑԱՆՈՂ ԳՆԱՅԱՏՈՒՄ	14
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ	20
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ	21

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Մարդկությանը միշտ էլ հուզել են կրթության ու դաստիարակության խնդիրները: Ժամանակի հետ փոխվում են նաև այդ բնագավառի պահանջները, աշխատանքային մեթոդները և անխուսափելի են դառնում բարեփոխումները: Խնդիր է դրվում ոչ թե սոսկ դասագրքի նյութը հաղորդել, այլ այնպես սովորեցնել, որ արդյունքում աշակերտի պատրաստվածության մակարդակը համապատասխան լինի չափորոշիչներին: Հետևաբար կարևոր է դառնում նաև գնահատման կանոնակարգված համակարգ ունենալը և այն ներդնելը:

Գնահատումը ուսումնական գործընթացի արդունավետության և ուսուցման արդունքների բացահայտման միջոց է: Այն օգնում է պարզել յուրաքանչյուր սովորողի գիտելիքների, կարողությունների ու հմտությունների մակարդակը, ինչպես նաև ստանալ դպրոցի կողմից առարկայական ու դպրոցական չափորոշիչների ու ծրագրերի պահանջների կատարման ամբողջական պատկերը:

Գնահատումը լայն հասկացություն է, որը նկարագրում է ցանկացած գործունեություն, որը կարող է տեղի ունենալ սովորողի կամ սովորողների գիտելիքների վերաբերյալ տեղեկություններ ստանալու նպատակով: Գնահատումը ոչ միայն սովորողի առաջադիմության փաստագրում է, այլև ուսուցման ընթացքի խթանման կարգավորման, վերահսկման և բարելավման մեխանիզմ:

Գնահատումները պետք է լինեն ոչ թե “պատիժ” այլ խթան հանդիսանա սովորողի հետագա գործունեության համար:

Գնահատման համակարգը պիտի հիմնվի արդարության, հուսալիության, անկողմնակալության, հավաստիության, հիմնավորվածության մատչելիության, թափանցիկության սկզբունքների վրա և ապահովի համադրելիությունը միջազգայնորեն ընդունված գնահատման չափանիշներին:

Նոր մոտեցումներով գնահատումը ոչ միայն սովորողի առաջադիմության փաստագրումն է, այլև ուսուցման ընթացքի խթանման կարգավորման, վերահսկման և բարելավման մեխանիզմ:

Աշխատանքի նպատակը: Ուսուցման և ուսումնառության գործընթացում շատ կարևոր է և անհրաժեշտ սովորողի գնահատումը՝ պարզելու, թե ինչ աստիճանի է հասել սովորողի գիտելիքների, հմտությունների չափորոշչով սահմանված վերջնարդյունքների համապատասխան մակարդակը, անձնային աճը, ուսումնական գործընթացը և վերահսկել ուսման որակը՝ խթանելով սովորողի ներուժի առավելագույն զարգացումը, դիրքորոշումների և արժեքների գնահատումը, ինչպես

Նաև անդրադառնալու գործառույթներին, ձևերին ու տեսակներին և դրանց կարևորությանը:

ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

“Գնահատում” բառը կրթական համատեքստում կիրառության մեջ է մտել երրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո:

Ուսումնառության արդյունքների գնահատումը նպատակ ունի որոշելու սովորողի մոտ կարողության զարգացման աստիճանը ըստ ուսումնական առարկաների չափորոշչով սահմանված վերջնարդյունքներին համապատասխան ձեռք բերած գիտելիքների ու հմտությունների մակարդակի, ինչպես նաև դիրքորոշումների ու արժեքների ձևավորման:

Գնահատումը սովորողի մասին տեղեկություն ստանալու, հավաքելու, վերլուծելու և դրա հիման վրա հանրակրթության բովանդակային և կազմակերպչական աշխատանքների արդյունքներն ի մի բերելու և վերահսկելու գործընթաց է:

Գնահատման հիմնական նպատակը սովորողների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների յուրացման ու տիրապետման աստիճանի, նրանց անձնային որակների ստուգումն է, ինչպես նաև ուսման որակի բարելավումն ու վերահսկումն է:

Սովորողի գործունեության գնահատման չափորոշիչներից է ակտիվ մասնակցությունը դասերին, դասերին պատրաստ լինելը, տնային աշխատանքները կատարելը, երեխայի վարքը և հարգանքը ուսուցչի նկատմամբ: Այսինքն, տեղեկության հավաքումն է այն մասին, թե ուսումնառության նպատակի ո՞ր աստիճանին է հասել սովորողը: Այդ տեղեկությունների համար աղբյուր են գրավոր թեստերի արդյունքները, տնային առաջադրանքների կատարման մակարդակը, լաբորատոր և գործնական, թեմատիկ բնույթի գրավոր աշխատանքները, բանավոր հարցումները, ուսուցանող գնահատման ուղղությամբ արված աշխատանքների մասին գրանցումները:

Գնահատումը, արժևորումը և ձևավորումը եզրույթներն են, որոնք առնչվում են որոշակի տվյալների պարբերական հավաքման և որոշումներ կայացնելու նպատակով: Արժևորումն աշխատանքի արդյունքի, երևույթի, արժեքի մասին հիմնավորված եզրահանգում անելն է:

Ուսուցիչներն արժևորում են, թե աշակերտներն ինչպիսի հաջողությամբ են հասնում իրենց ուսումնական նպատակներին:

Ուսուցիչների համար գնահատման նպատակը, սովորաբար աշակերտների ձեռքբերումների հետ կապված որոշումներ կայացնելն է: Օրինակ՝ ուսուցումից հետո ուսուցիչը հայտորոշում է աշակերտների դժվարությունները, փորձում է դրանք վերացնել և ապա կատարում է յուրացման աստիճանի ստուգում: Դասարանի ձեռքբերումների մակարդակը պարզելուց հետո՝ ելնելով սովորողների արդեն ձեռք բերած գիտելիքներից, նա ընտրում է ուսուցումը շարունակելու ընթացքը:

ԳՆԱՅԱՏՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐԸ

1. Սովորողի ուսումնական գործունեության և առաջադիմության գնահատումը, ինքնակրթության և ինքնագնահատման, կրթական մի աստիճանից մյուսին անցման հնարավորության ապահովումը, կրթության շարունակականության խրախուսումը:

2. Սովորողին ներկայացվող պահանջների կատարման, ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանի բացահայտումը:

3. Դպրոցի գործունեության արդյունավետության բացահայտումը, ուսուցիչ-սովորող համագործակցային հարաբերությունների զարգացումը:

4. Սովորողի հետ տարվող անհատական աշխատանքի բովանդակության և ծավալի ճշգրտումը:

5. Սովորողի անձնային որակների ձևավորման և վարքագծի բացահայտմանը նպաստելը, ինքնաճանաչողության ապահովումը:

6. Մանկավարժների վերապատրաստման և մասնագիտական աճի ապահովումը:

7. Չափորոշիչների, առարկայական ծրագրերի, դասագրքերի և ուսումնական այլ նյութերի, ուսուցման մեթոդների կատարելագործման հիմքերի ապահովումը:

8. Հանրակրթության բարեփոխման ուղղությունների հստակեցումը, բովանդակության արդիականացումն ու կրթական համակարգի համապատասխանեցումը միջազգայնորեն ընդունված չափանիշներին:

9. Սովորողի ուսումնական գործունեության արդյունքների որակավորումը:

10. Դպրոցի հանդեպ ծնողների, համայնքի, հանրության վստահության ձևավորումն ու ամրապնդումը:

ՈՒՄ ԵՎ ԻՉԻՆ ՊԵՏՔ Է ԾԱՌԱՅԻ ԳԼԱՅԱՏՈՒՄԸ

Արդյունավետ գնահատումը հնարավորություն է տալիս

Սովորողներին`

- Կիրառելով ուսուցման տարբեր ձևեր, մտավոր կարողություններ` դրսևորել գիտելիքների ամբողջությունը, հասարակությունների ընկալումն ու կարողությունները:
- Նախապես իմանալ և հասկանալ այն չափանիշները, որոնց պետք է համապատասխանեն իրենց աշխատանքի արդյունքները:

Դասավանդողներին`

- Տեղեկատվություն ստանալ ուսուցման յուրաքանչյուր փուլի մասին:
- Մշակել և զարգացնել ուսուցման արդյունավետ մոտեցումներ` հաշվի առնելով յուրաքանչյուր սովորողի անհատական առանձնահատկությունները, մտավոր կարողություններն ու մշակութային տարբեր արժեքները:

Ծնողներին`

- Ծանոթանալ իրենց երեխաների ուսումնառության և զարգացման վերաբերյալ փաստերին:

ԳԼԱՅԱՏՄԱՆ ՁԵՎԵՐՆ ՈՒ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Ուսուցման և ուսումնառության գործընթացում շատ կարոր է և անհրաժեշտ սովորողի գնահատումը պարզելու, թե ինչ աստիճանի է հասել նրա գիտելիքների մակարդակը: Հանրակրթության ոլորտում պայմանականորեն տարանջատում են գիտելիքի ներքին և արտաքին միավորային գնահատման ձևերը:

ՆԵՐՔԻՆ ԳԼԱՅԱՏՈՒՄ

Կիրառվում է դասի ընթացքում ուսումնական հաստատության կողմից: Այս ձևով գնահատվում են ոչ միայն յուրաքանչյուր սովորողի ձեռք բերած գիտելիքներն ու կարողությունները, այլ նրա զարգացման ընթացքը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՉՆԱՅԱՏՈՒՄ

Իրականացվում է դպրոցից դուրս գործող համապատասխան կազմակերպությունների կողմից:

Արտաքին գնահատմամբ բացահայտվում են ուսումնական գործընթացի ամբողջական արդյունքները, ինչպես նաև որոշակի առարկայի յուրացման մակարդակը առանձին դպրոցում, մարզում կամ հանրապետության ողջ տարածքում:

Ըստ անցկացման ժամանակի և նպատակի՝ տարբերվում են գնահատման հայտորոշիչ /նախնական/, ընթացիկ և ամփոփիչ տեսակներ:

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՉՆԱՅԱՏՈՒՄ

Յուրաքանչյուր հետազոտության սկզբում դասավանդողները պարզում են սովորողների նախնական գիտելիքներն ու փորձը մինչև նոր աշխատանքների ու փորձառության մեջ մտնելը: Այն հնարավորություն է ընձեռում ճշտումներ մտցնելու աշխատանքի պլանավորման մեջ, ուշադրություն դարձնելու յուրաքանչյուր սովորողի անհատական պատրաստվածությունն ու պահանջները:

Ընթացիկ գնահատում

Ընթացիկ գնահատումը տեղեկատվություն է տրամադրում ուսուցման հաջորդ փուլերն արդունավետ պլանավորելու համար: Այն միահյուսվում է ուսուցման գործընթացին և հնարավորություն է տալիս դասավանդողներին պարզելու ինչ գիտեն և ինչ կարող են անել սովորողները:

Ընթացիկ գնահատման հիմնական նպատակը ուսուցման գործընթացի խթանումն է կանոնավոր պարբերաբար հետադարձ կապ ապահովման միջոցով: Այս գործընթացն օգնում է սովորողներին բարելավելու իրենց գիտելիքներն ու ընկալումները, խթանելու ինքնավստահությունն ու սովորելու խանդավառությունը, ինչպես նաև ինքնաանդրադարձ վերլուծություններ կատարելու, զարգացնելու ինքնագնահատման կարողությունները և բացահայտելու հաջողության հասնելու երաշխիքներն:

Ամփոփիչ գնահատում

Ամփոփիչ գնահատման նպատակը գործընթացի արդյունքների մասին տեղեկության ապահովում է: Այն ուսումնաան գործընթացի կոնկրետ հատվածի թեմայի ավարտն է, որի ընթացքում սովորողներն հնարավորություն են ունենում ցուցադրելու իրենց ձեռքբերումները՝ բովանդակային բոլոր բաղադրիչների մասով: Ամփոփիչ գնահատումը տեղեկություններ է պարունակում միաժամանակ ուսուցման մի քանի բաղադրիչների մասին՝ սովորողների ձեռք բերված գիտելիքների, նրանց մեջ ձևավորված կարողությունների և հմտությունների, դրսորված վերաբերմունքի, հիմնական գաղափարների ընկալման մակարդակի և վարքի ձևերի մասին, ինչպես նաև կենտրոնական գաղափարի ընկալման խորության վերաբերյալ և խթանում է սովորողների գործողությունները:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԻՆՉ ՁԱԵՐ ԿԱՐԵԼԻ Է ԿԻՐԱՌԵԼ

/ինչպես ենք գնահատում/

Գնահատումն իրականացվում է գրավոր և բանավոր: Այն կարող է լինել քանակական (արտահայտվի բալերով, թվանշաններով) կամ որակական: Քանակական և որակական գնահատումը հաճախ զուգակցվում է:

Գնահատման համար կիրառվում են հետևյալ միջոցները կամ գործիքները.

- հարցում
- առաջադրանքի կատարում/շարադրություն, թելադրություն. . . .
- հարցարան
- թեստ
- գնահատման սանդղակ
- ուսումնական թղթապանակ
- ստուգատես– ցուցադրություն և. այլն

ԸՆԹԱՑԻԿ ԳՆԱՅԱՏՈՒՄ

Ընթացիկ գնահատումը հանրակրթության գնահատման համակարգի առաջնային Լ կարևոր մասն է: Դրա շնորհիվ պարզվում են սովորողների, ուսուցիչների և դպրոցների կողմից պետական, առարկայական չափորոշիչների ու ծրագրերի պահանջների կատարման ընթացքը և արդյունքները, ուսուցման գործընթացում սովորողների և ուսուցիչների ձեռքբերումներն ու դժվարությունները: Ընթացիկ գնահատումը շարունակական տեղեկատվություն է ապահովում ուսուցման ընթացքն ուղղորդելու, դասավանդման և ուսումնառության որակը բարձրացնելու համար:

Ընթացիկ գնահատման հիմնական նպատակները, խնդիրները և գործառույթները

Ուսումնական գործընթացի կազմակերպման ու վերահսկման բարեփոխված մոտեցումները և մեթոդները՝ սովորողների ընթացիկ գնահատման նոր համակարգի համար սահմանվում են հետևյալ առաջնային նպատակները.

1. Սովորողի ուսումնական գործունեության և առաջադիմության ընթացքի բացահայտումը, նրա ձեռքբերումների ու դժվարությունների արձանագրումը, հաշվառումը և վերլուծությունը

2. Կրթակարգով և պետական չափորոշիչներով ամրագրված հանրակրթության բովանդակային բաղադրիչների իրականացման բացահայտումը, փուլային ստուգումն ու գնահատումը:

Հանրակրթական դպրոցների սովորողների ընթացիկ գնահատման նպատակներից և սկզբունքներից բխում են հետևյալ առանցքային խնդիրները՝

1. Գնահատման տարբեր ձևերի և տեսակների համակարգված կիրառման միջոցով հնարավորություն տալ սովորողներին առավելագույնս ցուցաբերել իրենց գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները:

2. Գնահատման չափանիշների հստակեցման միջոցով բարելավել ուսուցման գործընթացի արդյունավետությունը:

3. Ուսուցանող գնահատման կանոնակարգման շնորհիվ ավելացնել սովորողների հետաքրքրությունն ուսուցանվող առարկաների նկատմամբ և բարձրացնել ուսումնառության արդյունավետությունը:

4. Նպաստել սովորողի անձնային որակների ձևավորմանն ու վարքագծի բացահայտմանը խթանելիք հինքնաճանաչման, հինքնագարգացման և հինքնագնահատման կարողությունների զարգացումը:

5. Չնահատման նոր համակարգի ներդրման շնորհիվ բարձրացնել ուսուցիչների պատասխանատվության և մասնագիտական պատրաստվածության աստիճանը:

Ընթացիկ գնահատման նոր համակարգի համար ամրագրվում են հետևյալ կարևոր գործառույթները.

ա. ճշգրտել սովորողի հետ տարվող անհատական աշխատանքի բովանդակությունն ու ծավալը, խթանել յուրաքանչյուր սովորողի ուսումնական ակտիվությունը,

բ. հայտորոշել ուսուցման ընթացքը և արդյունքները,

գ. շաղկապել ուսուցումը ուսումնառության հետ,

դ. փոխադարձ կապ ապահովել սովորողի, նրա ծնողի հետ,

ե. հաշվառել սովորողի առաջադիմության ընթացքը,

զ. վերահսկել ուսուցման գործընթացը և արդյունքները:

Ընթացիկ գնահատման ձևերն ու ստուգման տեսակները

Սովորողների առաջադիմության ընթացիկ գնահատման համակարգը բաղկացած է երկու իրար փոխլրացնող ձևերից՝

ա) ուսուցանող գնահատում, որն իրականացվում է առանց գնահատականը գրանցելու և, սովորաբար, ուղեկցվում է ուսումնական առաջադրանքի կատարման կամ նյութի յուրացման վերաբերյալ ուսուցչի կողմից սովորողին արված առաջարկություններով, դիտողություններով կամ մեկնաբանություններով,

բ) միավորային գնահատում, որը կիրառվում է սովորողի կողմից ամբողջական թեմայի յուրացման աստիճանը ստուգելու, և որն իրականացվում է սովորողի գնահատականը գրանցելու - հաշվառելու միջոցով:

Միավորային գնահատումն իրականացվում է ուսումնական նյութի որոշակի մասն ուսումնասիրելուց հետո և ունի վերահսկող գործառույթ: Ուսուցանող գնահատումը իրականացվում է ուսումնական նյութի յուրացման ընթացքում, հետապնդում է սովորողի առաջադիմության բարձրացման և կրթության որակի բարելավման նպատակ:

Գործածության են երաշխավորվում ստուգման ու հայտորոշման հետևյալ ձևերն ու տեսակները՝ բանավոր հարցում, թեմատիկ գրավոր, հինքնուրույն, գործնական, խմբային, համագործակցային, քննարկում, բանավեճ և կիսամյակային ամփոփիչ աշխատանքներ:

Առաջադրանքների կիրառումն իրականացվում է երեք եղանակով՝ բանավոր, գրավոր և գործնական: Ստուգման միջոցները պետք է (ինն հավաստի և հուսալի:

ՄԻԱՎՈՐԱՅԻՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Սովորողների ուսումնառության ընթացիկ արդյունքները միավորային գնահատմամբ ամրագրելու համար գործածության մեջ են ստուգման հետևյալ տեսակները՝

1. բանավոր հարցում,
2. գործնական աշխատանք,
3. թեմատիկ գրավոր աշխատանք,
4. նախագծային աշխատանք

Միավորային գնահատումն աշակերտի ուսումնական ձեռքբերումների նիշային կամ թվային արտահայտությունն է, որի միջոցով պատկերացում է կազմվում կրթական պահանջներին աշակերտի համապատասխանության աստիճանի մասին:

Բանավոր հարցում

Սա գնահատման մի տեսակ է, որի ժամանակ աշակերտը բանավոր խոսքով ներկայացնում է յուրացրած ուսումնական նյութը: Բանավոր հարցման հիմնական առավելությունն այն է, որ դրանով ստուգվում են սովորողի ոչ միայն մտապահման ու վերարտադրման ընդունակությունները, այլ նաև նյութի գիտակցված ընկալման մակարդակը: Բանավոր հարցման միջոցով պարզվում են սովորողի ձեռքբերումները հետևյալ ուղղություններով.

- բանավոր խոսք,
- վերարտադրություն,
- հաղորդակցություն,
- համագործակցություն,
- լեզվամտածողություն,
- գիտիլիքի յուրացում,
- տրամաբանություն,
- ստեղծագործական մտածողություն:

Բանավոր հարցումը կարելի է իրականացնել ՝առանձին կամ գրատախտակի մոտ հարցման միջոցով, տնային աշխատանքների ստուգմամբ, համագործակցային տեխ-

Նույրգիաների կիրառմամբ: Բանավոր հարցումը կարելի է գնահատել հետևյալ հիմնական չափանիշներով.

1. ակադեմիական գիտելիքի իմացություն,
2. կիրառելու կարողություն,
3. ներկայացնելու կարողություն,
4. ինքնուրույն աշխատելու և ստեղծագործելու կարողություն,
5. միջառարկայական կապեր տեսնելու կարողություն:

Գործնական աշխատանք և կիրառություններ

Ժամանակակից պայմաններում ուսուցման կարևոր նպատակներից մեկն է՝ աշակերտին սովորեցնել ձեռք բերած գիտելիքներն ու կարողությունները կիրառել կյանքում հանդիպող տարբեր գործնական խնդիրներ լուծելիս: Գործնական կարող ենք համարել այն աշխատանքները, որոնց կատարման համար թուղթ ու գրիչից բացի օգտագործվում են նաև այլ միջոցներ: Գործնական աշխատանքներ են ուսումնական փորձերն ու լաբորատոր աշխատանքները: Գործնական աշխատանքների հիմնական նպատակներն ու խնդիրներն են.

- ձևավորել և զարգացնել սոցիալական հմտություններ,
- մատուցել կիրառման համար անհրաժեշտ տեսական և գործնական նյութ,
- նպաստել անհատի ինքնադրսևորմանը, կենսագործունեությանը և կրթության շարունակականության ապահովմանն ուղղված հմտությունների զարգացմանը:

Գործնական աշխատանքները հիմնականում անցկացվում են 2 ձևով:

Առաջին՝ աշակերտը դասընկերների ներկայությամբ կատարում է որոշակի գործնական առաջադրանք, որն ուղեկցվում է բացատրություններով: Մյուս աշակերտները հետևում են բացատրությանը և անհրաժեշտության դեպքում, կատարում համապատասխան շտկումներ կամ մեկնաբանություններ:

Երկրորդ՝ սովորողների կարողությունների ու հմտությունների ստուգումը կատարվում է միաժամանակ՝ յուրաքանչյուր աշակերտին տալով անհատական կամ տարբերակված առաջադրանք: Գործնական աշխատանքները գնահատելիս հաշվի են առնվում.

- տրված գործնական առաջադրանքին բնորոշ ընդհանրացումների, գաղափարների
ու փաստերի ըմբռնման աստիճանը,
- նորովի կամ ստեղծագործական մոտեցումը,
- առաջադրանքի համար անհրաժեշտ հաշվարկներ կատարելու կարողությունը,

- գործողությունների արդյունքները վերլուծելու և հաղորդելու կարողությունը:

ԹԵՄԱՏԻԿ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմատիկ գրավոր աշխատանքն միավորային գնահատման մի տեսակ է, որի իրականացման ընթացքում սովորողն իր ուսանած ուսումնական Նյութը ներկայացնում է գրավոր: Թեմատիկ գրավոր աշխատանքում պետք է ընդգրկվեն սովորողներին ներկայացվող չափորոշիչային պահանջներին համապատասխան առաջադրանքներ՝ դրանց յուրացման մակարդակը բացահայտելու նպատակով: Կախված ուսումնական առարկայից և թեմայից՝ թեմատիկ աշխատանքը կարող է լինել և՛ բանավոր կամ գործնական: Առաջադրանքները կարող են տրվել թեստերով որոնցում ներառված են տարաբնույթ առաջադրանքներ.

- ճիշտ պատասխանի ընտրությամբ,
- կարճ պատասխան պահանջող,
- գործնական, կիրառական նշանակություն ունեցող,
- կառուցվածքի փոփոխություն պահանջող,
- գծապատկերի կազմման պահանջով,
- բաց թողածը լրացնելու պահանջով,
- ապացուցում պահանջող,
- ստեղծագործական մոտեցում պահանջող:

Թեմատիկ գրավոր աշխատանքներում պետք է ներառվեն 1-ին, 2-րդ և 3-րդ կարգի բարդության առաջադրանքներ, որոնք պահանջում են նյութի խորքային յուրացում: Այդ գրավոր աշխատանքները գնահատվում են տաս միավորային համակարգով:

Կարևոր են նաև կարճաժամկետ գրավոր աշխատանքները, որոնց տրման նպատակն է որոշել ուսումնասիրված թեմաներից սովորողների ձեռք բերած գիտելիքների, կարողությունների ու հմտությունների մակարդակը, ու դրա հիման վրա կատարել եզրահանգումներ և պլանավորել անհրաժեշտ քայլեր:

ՈՒՍՈՒՑԱՆՈՂ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Առավել արդիական է դառնում գնահատումն օգտագործել ոչ միայն որպես ուսուցման արդյունքների ստուգման, այլևս որպես ուսուցումը բարելավելու միջոց:

Ուսուցանող գնահատումը սովորողի կրթական առաընթացի նպատակով դասավանդման և ուսումնառության ընթացքին զուգակցվող որականան աշխատանքներն են: Ուսուցանող գնահատման նպատակն է՝ ճշգրտել դաս ավանդվող նյութի բովանդակությունը, ծավալը, խորությունը, դասավանդման արդյունավետ մեթոդները, շարունակաբար բացահայտել ուսումնական նյութի յուրացման տարրապատկերը:

Ուսուցանող գնահատումը հնարավորություն է տալիս ուսուցչին պարզել ուսումնական գործընթացում յուրաքանչյուր աշակերտի, խմբի, դասարանի ձեռքբերումները, դժվարությունները, բացթողումները, և իրավիճակի վերլուծությունից հետո մշակել գործողությունների հետագա քայլերը՝ յուրաքանչյուր սովորողի, դասարանի ընթացիկ առաջադիմությունը բարելավելու նպատակով: Գնահատման այս ձևի առանձնահատկություններից են հետադարձ կապի առկայությունը, որը տանում է ծագած թերությունները շտկող գործողությունների: Այդ դեպքում սովորողը համեմատվում է հիմնականում ինքն իր հետ՝ պարզելով իր առաջընթացը:

Սովորողներն ուսուցչի օգնությամբ, ինքնագնահատմամբ ու փոխադարձ գնահատումների միջոցով պարզում են տվյալ ուսումնական նյութի յուրաքանչյուր քայլի յուրացման աստիճանը և իրենց յուրաքանչյուրի առաջադիմության իրական պատկերը:

Ուսուցանող գնահատման արդյունքների հիման վրա, հետադարձ կապով, ուսուցիչը գնահատում է պետական չափորոշիչների, դասավանդման ծրագրերի և մեթոդների արդյունավետությունը: Ուսուցանող գնահատման դեպքում օգտագործվում են՝ ոչ թե թվանշանային կամայլևիշային գնահատումը, այլ աշակերտի առաջընթացը բնութագրող որակումներ և մեկնաբանություններ: Ուսուցանող գնահատման եռությունը հնարավոր բոլոր ձևերով սովորելուն աջակցելն է: Ձևավորող գնահատումն ուսուցանող գնահատման ենթամաս է, որի բնութագիրն ուսումնական նյութը յուրացնելու ընթացքում աշակերտի թույլ տված թերըմբռնումներն ու սխալները

հայտաբերելը և դրանք վերացնելն է: Ուսուցանող գնահատման իրականացման նպատակով կարելի է օգտագործել աշխատանքների հետևյալ ձևերը՝

- կարճ ժամանակի համար նախատեսվող առաջադրանք,
- բանավոր հարցում,
- խմբային աշխատանք, համագործակցություն, նախագիծ,
- բաց հարցերով քննարկում,
- ինքնագնահատում,
- գործնական աշխատանք, կիրառություններ,
- ռեֆերատ

Արդունավետ ուսուցման համար կարևոր է աշակերտներին քաջատեղյակ դարձնել ուսուցման նպատակներին, հստակ ներկայացնել դրանց հասնելու քայլերը: Պակաս կարևոր չէ նաև աշակերտի գիտակցությանը հասու դարձնել, որ իր ուսումնական ձեռքբերումների համար ինքն էլ է պատասխանատու: Այդ ամենը կհամարվի հաջողված եթե աշակերտի մոտ առաջանան հետևյալ հարցերը.

- ո՞րն է իմ ուսումնական մոտակա նպատակը ,
- այդ նպատակին հասնելու ճանապարհին ի՞նչ ձեռքբերումներ ունեմ,
- այդ նպատակն իրականացնելու համար ի՞նչ պետք է անեմ

Ուսուցանող աշխատանքների ձևեր ու տեսակներ

1. Կարճ ժամանակի համար նախատեսվող առաջադրանք

Այս առաջադրանքի նպատակն է՝ պարզել ե՞նթաթեմայի, նոր գաղափարի և ուսումնական առարկայի փոքր մասերի տիրապետման աստիճանը: Այս տիպի առաջադրանքները կարող են լինել տարբեր տեսակների և դրանք կարելի է կիրառել՝ կախված ուսումնական առարկայի առանձնահատկություններից, թեմաներից և նպատակից: Այդպիսիք են թելադրությունն ու շարադրությունը, թեստը, գործանական աշխատանքը, պատրաստի գծագրերով առաջադրանքի կատարումը, համառոտագրումը:

2. Բանավոր հարցում

Բանավոր հարցումն օգնում է ուսուցչին բացահայտելու, թե աշակերտն ինչ կարող է անել: Բանավոր հարցման դեպքում պետք է ուշադրություն դարձնել հետևյալ հանգամանքներին.

- հարցերն օգտագործեք բացահայտելու նպատակով, չե՛ք ինչ գիտի աշակերտը, ինչպես է հասկանում/և ինչ կարող է անել,

- վերլուծել աշակերտք պատասխաններն ու հարցերը, որպեսզի բացահայտվի թե ինչ գիտի աշակերտը, ինչպես է հասկանում և ինչ կարող է անել
- հարցերն օգտագործվեն՝ աշակերտների հատկանշական թերմբնույնները պարզելու և հետագա ուսուցումը բարելավելու համար

3. Տևային աշխատանք

Սովորելը խթանելու արժեքավոր միջոց է տևային աշխատանքների դերի բարձրացումն ու դրանց նկատմամբ մոտեցումների ճշգրտումն ու համակարգումը: Աշակերտի կրթության համար տևային աշխատանքին կարևոր դեր է հատկացվում: Դպրոցներն ու կրթության կազմակերպման այլ ձևերը չեն կարող լիարժեք ապահովել դասապրոցեսից հետո սովորողի ուսումնառության շարունակությունը դպրոցում: Աշակերտն իր անհատական կամ համագործակցային աշխատանքները կատարելու է նաև տանը: Ուսուցիչը դասի ընթացքում կամ դրանից դուրս պետք է կարողանա ստուգել և աշակերտի հետ վերլուծել տևային աշխատանքներում աշակերտի ցուցաբերած առաջընթացն ու թերությունները: Տևային հանձնարարությունները պետք է լինեն այնպիսի ծավալի, որ դրանց կատարման համար աշակերտը ծախսի միջին հաշվով շաբաթական ժամաքանակի կեսից ոչ ավելին: Տևային աշխատանքը նպաստում է սովորողի ինքնուրույն և խմբային աշխատանք կատարելու կարողության զարգացմանը: Տևային աշխատանքների ստուգումը, քննարկումն ու վերլուծությունը պետք է արվեն հնարավորինս հաճախ, քանի որ դա կօգնի աշակերտին լավ յուրացնել տվյալ ուսումնական նյութը և հետագայում ինքնուրույն վերացնել ի հայտ եկած թերությունները:

4. Ինքնուրույն կատարման համար ուսումնական առաջադրանք՝ տանը և դպրոցում

Այս առաջադրանքի նպատակն է՝ պարզել աշակերտի անհատական աշխատանք կատարելու կարողությունը, առարկային տիրապետելու մակարդակն, հետազոտական վերլուծական ունակություն և գրականությունից օգտվելու կարողությունը: Ինքնուրույն աշխատելու համար աշակերտին կարելի է հանձնարարել որոշակի առաջադրանք՝ գործնական, ռեֆերատ և ստեղծագործական աշխատանք:

5. Քննարկում՝ բաց հարցերի միջոցով

Բաց են կոչվում այն հարցերը, որոնք մեր ունեցած գիտելիքով չունեն միարժեք պատասխան: Բաց հարցերով քննարկումների նպատակն է՝ աշակերտին ներգրավել առաջադրված հարցի պատասխանի շուրջ ծավալվող քննարկումների մեջ: Ի տարբերություն փակ հարցերի, որոնք ունեն միարժեք պատասխան, բաց հարցերը միարժեք պատասխան չունեն: Այստեղ ի հայտ են գալիս մտքի խորությունը, տեղեկացվածությունը, ընդհանուր զարգացվածությունը: Բաց հարցերով քննարկումների թեմաներ կարող են լինել ազգային, մշակութային, հոգևոր զարգացման և ճիշտ արժեքային համակարգ ձևավորող առաջադրանքները: Բաց հարցեր առաջարկում է ուսուցիչը կամ աշակերտը:

Այսպիսի հարցերի քննարկումները կնպաստեն աշակերտի վերլուծական և տրամաբանական մտածողության զարգացմանը: Այդ քննարկումները կարելի է կազմակերպել դասի ընթացքում կամ դրանից դուրս՝ կախված առաջադրվող հարցի ակնկալվող պատասխանից:

6. Համագործակցային աշխատանք

Համագործակցային կամ խմբային աշխատանքը հնարավորություն է տալիս աշակերտներին աշխատել խմբերով՝ բացահայտելու և դրսևորելու իրենց անհատականությունը, համատեղ աշխատանքին մասնակցելու ունակություն և համագործակցելու կարողությունը: Ուսումնական գործընթացն առավել արդյունավետ դարձնելու համար անհրաժեշտ է սովորեցնել սովորել: Համագործակցային ուսուցման դիպուկ բանաձև է Աենեկայի այն միտքը, որ սովորեցնողը սովորում է կրկնակի: Այդ պարագայում, սովորողը երկու դեպքում էլ շահում է, երբ լսում և սովորում է ուրիշից, ինչպես նաև երբ սովորեցնում է ուրիշին: Համագործակցային աշխատանքում պետք է մասնակցեն խմբի բոլոր անդամները, և յուրաքանչյուրը պետք է գիտակցի, որ ընդհանուրի հաջողությունը պայմանավորված է իր մասնակցությամբ իսկ իր հաջողությունը՝ մյուսների: Այդ աշխատանքներից ավելի շատ օգտվում են թույլ աշակերտները, բայց ուժեղներն էլ կշահեն՝ հիմնականում սովորեցնելով:

Խմբային աշխատանքը նպաստում է աշակերտի սոցիալականացմանը, մտածողության ճկունացմանը, անձնական որոշ բարոյական արժեքների ազատվելուն, գիտելիքների տրամաբանական մտածողության դրսևորմանը և քաղաքացիական գիտակցության բարձրացմանը: Կարևոր է, որ աշխատանքի կազմակերպման հիմնական բաղադրիչը խմբի յուրաքանչյուր անդամի մասնակցության խթանումն է առաջադրանքի կատարման ընթացքում: Դասի սկզբում ուսուցիչը հանգամանորեն պետք է ներկայացնի դասի նպատակը, պարզաբանի ուսումնասիրվող Նյութի կապն արդեն

ծանոթ գաղափարների հետ, որպեսզի աշակերտները պարզ ու հստակ պատկերացնեն, թե իրենցից ինչ է պահանջվում և թե ինչ նպատակների իրագործման են իրենք ձգտելու տրված ժամանակահատվածում: Աշխատանքն ավարտելուց հետո վերլուծվում և քննարկվում է աշխատանքի ընթացքը, և յուրաքանչյուր աշակերտի՝ մասնակցության և ներդրման չափը: Համագործակցային աշխատանքի ավարտից հետո ուսուցիչը կարող է նաև թեստ հանձնարարել, գնահատել և արդյունքները վերլուծելով պարզեյուրաքանչյուր խմբի աշխատանքի արդյունավետությունը:

7. Ինքնագնահատում

Աշակերտի կրթական առաջընթացի համար կարևոր հիմք են նրա ճիշտ պատկերացումներն ուսումնական նյութի իր իմացության մակարդակի ու սեփական ուժերով թերությունները վերացնելու կարողության մասին: Այդ նպատակներին է ծառայում ինքնագնահատման կանոնավոր կիրառումը:

- Որպես մտածող և սովորող՝ ինքնուրույն պարզելու իր գիտելիքի մակարդակը,
- առաջադրանքը հստակ պատկերացնելուն,
- փնտրելու սեփական ուսման որակը բարելավելու միջոցներ, և մշակելու դրանք:

Ինքնագնահատման նպատակն է ընդլայնել աշակերտի ճանաչողությունը, իքնաճանաչումը, արժեքային համակարգի շրջանակները և պատասխանատվության գիտակցումը: Առաջադրանքի վերլուծությունից հետո կարևոր է, որ աշակերտը տեսի և հասկանա իր թերությունները և դրանց շտկման համար դրսևորի ձգտում, կարողություն և կամք: Օրիակ, եթե ուսուցչի հետ միասին կարողում են շարադրությունը, և աշակերտը կարողանում է նկատել իր սխալներն ու թերությունները և ասել, թե այժմ ավելի ճիշտ ու լավ ինչպես կգրեր, դա կլինի ինքնագնահատման մի դրսևորում: Աշակերտն աստիճանաբար պետք է պատասխանատու դառնա իր սովորելու համար:

Ինքնագնահատումը սովորողից պահանջում են իր կատարած աշխատանքների նկատմամբ հետադարձ դատողություններ անելու կարողություն, որն արդյունավետ սովորելու համար կարևոր առանձնահատկություն է: Ինքնագնահատման գործում կարևոր դեր է վերապահված ուսուցչին: Նա պետք է օգնի աշակերտին հասկանալ, թե ինչին պետք է փորձի հասնել աշակերտը:

8. Փոխադարձ գնահատում

Փոխադարձ գնահատումն արվում է զույգերով կամ խմբերով աշխատանքի միջոցով: Այստեղ դրսևորվում է դասընկերոջ թույլ տված սխալները տեսնելու և ճիշտ պատասխանը հիմնավորելու կարողությունը, աշակերտի ճիշտ մտածողությունը, ուրիշին օգնելու պատրաստակամությունը: Փոխադարձ գնահատումը ենթադրում է նաև աշակերտի ինքնահամեմատությունը դասընկերոջ հետ: Դա առաջընթացը խթանող հանգամանք է: Փոխադարձ գնահատում կարելի է անել տնային աշխատանքներով: Օրինակ, աշակերտներին հանձնարարվում է տանը գրել օրինակներ և պարզաբանել, թե ինչպես կյանքում կիրառել եռանկյունների նմանության վերաբերյալ գիտելիքը: Ուսուցիչը յուրաքանչյուր աշակերտի համար ընտրում է նրա աշխատանքն ստուգող այլ աշակերտ: Ստուգող աշակերտն իր զույգի աշխատաքը գնահատելիս պետք է քննարկի հետևյալ հարցերը.

- իմաստալի՞ց են, արդյոք, գրված պարզաբանումները,
- սպառի՞չ են դրանք,
- պարզ ու հասկանալի՞ են բերված օրինակները:

Այդ աշխատանքներն աշակերտից պահանջում են՝

- անձնական մեծ պատասխանատվություն,
- անդրադարձ սեփական ուսմանը,
- ճիշտ ինքնարժևորում և պատճառաբանվածություն:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Այսօր ուսուցիչներին համար ոչ միանշանակ և բարդ իրավիճակ է ստեղծվել: Մանկավարժական գիտության և իրականության մեջ լուրջ փոփոխություններ են տեղի ունենում: Այսօր իրավիճակը փոխվել է: Մեզ արդեն մատչելի են նոր տեխնոլոգիաները, տեղեկատվության բազմաթիվ աղբյուրները, սակայն տեղեկատվության այս բազմազանությունն էլ իր հերթին խնդիրներ է առաջ բերում: Նոր նպատակները փոփոխություններ են բերել նաև կրթության բովանդակության մեջ: Չարգացնելով նորը, առաջ քաշվեց նաև ուսուցման, ստուգման ու գնահատման նոր մեթոդների անհրաժեշտությունը: Ուսուցիչները ակտիվ մասնակցում են այս գործընթացին, անցկացվում են վերապատրաստումներ՝ մասնագիտական զարգացման համակարգի շրջանակներում, ներդրվում են նոր¹ մեթոդներ ու տեղեկատվության հետ աշխատելու, նոր տեխնոլոգիաներից օգտվելու կարողություն: Պետք է ուսուցիչները անընդհատ զբաղվեն ինքնակրթությամբ, ինքնակատարելագործմամբ: Եվ այս ամենը կնպաստի ավելի որակյալ կրթության:

Այս ամենի հետ շատ կարևոր տեղ ունի գնահատումը: Կրթական գործընթացի ժամանակակից մոտեցումներում, որպես սկզբունք, նվազեցվում է միավորային կամ նիշային գնահատման վրա կենտրոնանալը՝ հօգուտ ուսուցանող աշխատանքների, գործնական աշխատանքների ու գիտելիքների կիրառությունների: Հետադարձ կապով նշվում են վերլուծություններից ստացված կարևոր արդյունքները և արվում հետևություններ՝ կապված ուսուցման ձևերի ու մեթոդների պետական չափորոշիչների, ծրագրային նյութերի և թեմատիկ պլանների վերանայման անհրաժեշտության հետ:

Այս ամենով, մենք՝ ուսուցիչներս, արժևորում, դատողություններ ենք անում աշակերտի արածի և ձեռք բերածի արժեքային համակարգի մասին: Այս ուսումնական տարում սկսվելու է նոր գնահատման գործընթացը: Տարրական դպրոցում միավորային գնահատում չի իրականացվի, լինելու է բառային՝ բնութագրող: Այս ուսումնական տարվանից միավորով չեն գնահատվի 1_ ին և 2_ ռդ դասարանները, իսկ հաջորդ ուսումնական տարվանից 3_ ռդ դասարանը հաջորդաբար 4-րդ դասարան և 5_ ռդ դասարանի 1_ ին կիսամյակը:

Նոր գնահատման համակարգը նպատակ ունի որոշելու սովորողի կարողությունների զարգացման աստիճանը՝ ըստ ուսումնական առարկաների չափորոշիչներով և ծրագրերով սահմանված վերջանդրունքներին համապատասխան ձեռք բերած գիտելիքների, հմտությունների, դիրքորոշումների ու արժեքների ձևավորման:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Դասի պլանավորում և գնահատում/Ձինի L Սթիլ, Քուրթիս Ս. Մերեդիթ և Չարլզ Թեմփլ /Պատրաստված «Քննադատական մտածողության զարգացումը կարդալու և գրելու միջոցով» ծրագրի համար:
2. Ընթացիկ գնահատման նոր համակարգը որպես կրթության որակի բարելավման խթան: Ռեսուրսի ձեռնարկ/ Օ. Ս. Միքայելյան, Ս. Օ. Միքայելյան / ՀՀԿԳ Կրթության ազգային ինստիտուտ, 2010թ. ԵՐԵՎԱՆ
3. Թեմատիկ և կիսամյակային գրավոր աշխատանքներ, Մաթեմատիկա 3, Ս. Սարգսյան, Մ. Մանուկյան, ԵՐԵՎԱՆ, «ԱՐԵՎԻԿ» 2010թ.
4. Հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների սովորողների ընթացիկ գնահատման մեթոդաբանություն, 2008 թ. ԵՐԵՎԱՆ
5. Մաթեմատիկայից գործնական աշխատանքներ, Գ. Բեդիրյան, Մ. Մանուկյան, Աստղիկ գրատուն, ԵՐԵՎԱՆ 2012թ.
6. Մասնագիտական զարգացման ձեռնարկ ուսուցիչների համար, Կրթության ազգային ինստիտուտի հրատ., /Ա. Արևաուդյան, Ա. Գյուլբուդադյան, Ա. Խաչատրյան / unicef 2004թ.ԵՐԵՎԱՆ
7. Ուսուցիչների վերապատրաստման գործընթացի կատարելագործումը, Մելանյա Աստվածատրյան, Անահիտ Արևաուդյան, Իզաբելա Օհանովա, ԱՅՌԵԶՍ ԵՐԵՎԱՆ 2003թ.
8. 40 թեստ, Մայրենի 3, Մ. Հալաջյան, Ն. Մկրտչյան, Հեղինակային հրատարակություն, ԵՐԵՎԱՆ 2011թ.